

דבר

ביטאון התאחדות עולי יוגוסלביה לשעבר בישראל
בקרר אותנו באתר www.hitahdut.com

פברואר 2012

מספר 1

שנה 60

משה בן-שחר
דבר היו"ר

נכנסנו לשנת 2012 ברגל ימין ועם הרבה תוכניות ורצון. כמובן שכמו בכל שנה, גם השנה נזדקק לעזרתכם. כפי שכבר ציינו מספר פעמים אנו משתדלים, מסיבות אובייקטיביות, לערוך את האירועים שלנו במקומות ובאולמות שאנו יכולים לקבל בחינם ולהיעזר בחברים טובים שמוכנים להשקיע מזמנם להרצות, להוביל טיולים ועוד! אנו גם עוקבים אחרי הרצאות של גורמים אחרים שעשויים לעניין את יוצאי יוגוסלביה ומדווחים עליהם גם כן.

ביום חמישי ה- 15/03/2012 אנו מתכננים סיור המשך בירושלים. את הסיור יוביל הרב דר' אליעזר פאפו. הטיול הקודם היה הצלחה גדולה והרבה ביקשו טיול המשך, אז הינה יש!!

ביום שני ה- 09/04/2012 מתוכנן סיור במוזיאון חיל האויר בחצרים יום הזיכרון לשואה ולגבורה חל השנה ביום חמישי ה- 19/04/2012. אנו מתחילים כבר עכשיו להתארגן לקראתו.

בדרך יש גם את העצרת השנתית לגירוש יהודי מקדוניה שנערכת על ידי "יד ושם" ובהשתתפותנו ואת ערב ההתייחדות לקהילות הספרדיות של ארצות הבלקן שהוכחדו בשואה תחת השם "לכל קהילה יש שם".

כמו כן אנו מתכננים הרצאות, טיולים וערבים יוגוסלביים. מתברר שלערבים היוגוסלביים יש ביקוש רב ואת הקרוב נערוך אי"ה ביום ששי ה- 17/02/2012 בבית העם במושב קדרון.

האסיפה הכללית של העמותה חייבת להיערך השנה, לפי ההנחיות של רשם העמותות, לפני ה- 30/06/2012. אנו מקווים שהפעם ההשתתפות תהיה יותר ערה. האסיפה מתקיימת עבורכם! במקרים מסוימים אנו מבקשים להירשם מראש לאירועים. הסיבה היא שבמקרים אלה למספר המשתתפים יש חשיבות בתכנון. אנא אל תחכו לרגע האחרון! הירשמו ואפשרו לנו לתכנן תכנון יותר יעיל. אפשר להודיע טלפונית ללילי בטל' 050-3556841 או למירי בטל' 050-3556842.

ניתן גם לשלוח מסר דרך דף הקשר באתר שלנו www.hitahdut.com.

גשר, כידוע, הוא העיתון בשפה העברית של יוצאי יוגוסלביה. לבקשת חברים, מידי פעם, אנו ניתן בגשר גם במה לכתבות בשפות "יהודיות" דהינו בלאדינו או ביידיש שכן יהדות יוגוסלביה מורכבת מאשכנזים ומספרדים, שחיו וחיים גם היום כאחים.

הפעם נפרסם בעיתון כתבה דו לשונית בעברית ובלאדינו לטובת אחינו דוברי השפה.

לכל אחינו, יוצאי יוגוסלביה בארץ ובעולם ולדורות המשך.
חג פורים שמח!
בילוי נעים עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי!

פורסם ב"הד הגימלאים" ספט' 2011, גליון מס' 54.
כל אדם סיפור, עדנה מרקוביץ נפגשת עם פרופ' אלכסנדר רוזנברגר, לשעבר מנהל מחלקת
הדימות הרפואית במרכז הרפואי רמב"ם.

תעודת זהות:

1927: נולד בנוביסד, יוגוסלביה לשעבר. סיים בי"ס עממי יהודי ותיכון
בעיר. בהמשך למד רפואה בבלגראד, בירת סרביה וסיים שנה
שלישית.

1949: עלה ארצה, המשיך בלימודי הרפואה בהדסה בירושלים, מתקבל
לשנה שלישית. לפרנסתו עובד כסניטר בהדסה. לאחר סיום
לימודי הרפואה מתנדב כרופא בבית החולים פוריה ("שוויצר")
טבריה.

1955-1958: מתגייס לשירות חובה בצה"ל כרופא בחיל האויר.
1957: עובר לחיפה ומתחיל לעבוד בבית החולים רמב"ם, במחלקה
פנימית א' אצל דר' הייכמן ז"ל, מנהל המחלקה.

1959: התמחות הרנטגן אצל פרופ' מונק ז"ל, מנהל מחלקת הרנטגן בבית החולים רמב"ם.
1966: מקבל מילגה מ- American Heart Association, משתלם באוניברסיטת סטנפורד
קליפורניה. מביא איתו לארץ ולבית החולים רמב"ם את השיטות החדשות לצנתורים,
מיכשור וידע.

1970: מתמנה למנהל מחלקת – דימות בבית החולים רמב"ם.
שנות ה- 80: משמש כיושב ראש האיגוד לרדיולוגיה פולשנית אירופאית. חמש שנים קודם לזה
מתקבל ברומא כחבר כבוד באיגוד זה.
כיום עובד פעמיים בשבוע במחלקת הדימות של המרכז הרפואי רמב"ם.

תקופת מלחמת העולם השנייה באירופה

1941: הייתי בן ארבע עשרה כשההונגרים נכנסו לנוביסאד יוגוסלביה, בינואר 1942 עמדתי עם
משפחתי על גדות הדנובה כשההונגרים יורים ביהודים ובסרבים. ההרג נמשך שלושה ימים ובוצע
על פי הוראתו של מפקד הונגרי מקומי שהיה נאצי.

משפחתנו ניצלה ממוות רק מפני שירדה החשכה ולא הספיקו להגיע אלינו. ההרג פסק על פי
הוראת המטה הכללי בבודפשט. הקצינים האחראים להרג ברחו לגרמניה.

1944: הגרמנים נכנסים להונגריה, כשההונגרים מקבלים אותם בזרועות פתוחות. היהודים
נשלחים לגיטאות ולמחנות עבודה בהונגריה. ההונגרים שולחים בעת הזו, במשך שבועיים, שש
מאות אלף! יהודים למחנה המוות אושוויץ. באפריל 1944 אני מגיע, בגיל שש עשרה, עם אמא
לאושוויץ. אמא נרצחה מיד בתאי הגזים. נשארתי לבד!

כיוון שהייתי בחור צעיר וספורטאי, נשלחתי בסלקציה של ד"ר מנגלה למחנה בוכנוואלד לעבודת
פרך והמתה באמצעות עבודה. ההחלטה להמית את היהודים הצעירים והבריאים תוך ניצולם
בעבודה התקבלה בשנת 1943 על ידי אלברט שפר, שהתמנה לאחראי על התוצר המלחמתי
הגרמני ו"הצליח" להעלות אותו למעלה, פי שניים.

רוב היהודים מתו מרעב ומחלות.

"אני עובד במחנה הנקרא Rehmsdorf בבית זיקוק גרמני (זיקוק נפט מפחם). בית חרושת זה היה
מוגן על ידי סוללות נ"ט סביבו.

בינתיים, בנות הברית והצבא הרוסי מתכוונים לחסל את בתי הזיקוק הגרמניים ומפציצים יומם
ולילה. בית הזיקוק נפגע קשות והאסירים נשלחים לשקם אותו. מחמשת אלפים אסירים יהודים
נותרו בחיים כמאתיים איש.

ב- 14 לאפריל מגיעה פקודה לפנות את המחנה. אני בורח ב- 28 לאפריל. המלחמה מסתיימת.
אחרי המלחמה, לאחר תלאות מרובות, בדרך לא דרך, אני מגיע חזרה לעירי נוביסאד. בבית
מצאתי את אבא, בחיים!

חזרתי ללמוד בבית ספר בנוביסאד, סיימתי את לימודי בתיכון והגעתי ללימודי רפואה בעיר
בלגראד.

1949: עולה ארצה עם אבא.

מהו בית חולים רמב"ם עבורך?

הגעתי לרמב"ם בשנות החמישים. הייתה זו תקופה שהתאפיינה ברופאים מעולים ועוני רב בבית החולים. עבדנו בבניין מנדלסון. הציוד היה מיושן ודל (מכונת א.ק.ג. אחת לכל בית החולים). בשנות השישים החלה תקופה של בנייה ושגשוג. נבנה בית החולים החדש, המחלקות הורחבו והתקבלו רופאים רבים לצוות הרפואי. אני זוכה לחזות בתקופת הפריחה של בית החולים רמב"ם, שכיום עומד בשורה הראשונה עם כל בית חולים גדול ומשוכלל בעולם. יש לי תחושה שזכיתי להיות בין בוני רמב"ם, אנשים עם חזון והתמדה בלתי נילאת. רמב"ם בשבילי זו תחושת השתייכות.

ומחלקת הרנטגן?

כיום המחלקה נקראת מחלקת הדימות הרפואית. מקצוע הרנטגן השתנה במשך השנים בצורה בולטת ביותר, בהשוואה ליתר מקצועות הרפואה. הייתי אומר כך: "עם הכנסת הרנטגן לרפואה, הרפואה קיבלה משקפיים. עם הכנסת המכשור המתקדם (MRI), (CT, הרפואה קיבלה מיקרוסקופים. אפשרויות האבחון השתפרו לעין ערוך והולכים ומשתפרים כל הזמן. יש לי תחושה שנטלתי חלק בצמיחה ובשגשוג של רמב"ם, וכשאנו רואים היום את הבנייה החדשה, את אפשרויות המחקר, חדרי הניתוח, המעבדות והדימות הרפואית, יש במה להתגאות.

מתוך הקול, בטאון קהילת יהודי קרואטיה, כרך 121
תרגום ועריכה מ.א.

שיתוף פעולה בין שתי המשטרות

שר הפנים הקרואטי מר טומיסלב קארמרקו ועמיתו הישראלי השר יצחק אהרונוביץ נפגשו שוב והביעו שביעות רצון משיתוף הפעולה בין שתי המשטרות. השר הקרואטי סיפר על שיתוף הפעולה הפורה בין שתי מדינות ושני ארגוני בטחון שגיאוגרפית אינם קרובות, אך בהעברת מידע וניסיון עוזרות זו לזו. השר הישראלי סיפר שלפני כשנתיים, נחתם בירושלים הסכם בין שתי המדינות ללוחמה בטרור ובסמים, בפשע ובפעילויות דחופות. בשנה הבאה ישלחו לקרואטיה שוטרים ישראליים, המיוחד בקיץ כשתיירים ישראליים רבים מבקרים שם. השר אהרונוביץ הוסיף: "ברצוני להודות לממשלת קרואטיה אל עזרתם באסון הכרמל כששלחו שני מטוסי כיבוי ועזרו רבות בהשתלטות על השריפה הגדולה". הפעם התרכזו השרים בהגנה על עדים שישלחו למסור עדויות, דבר שעשוי לתרום תרומה רבה במלחמה בטרור ובפשע.

מתוך הקול, בטאון קהילת יהודי קרואטיה, כרך 121
תרגום ועריכה מ.א.

יו"ר הכנסת ביקר בזאגרב ובדוברובניק

יו"ר הכנסת, ראובן ריבלין, ביקר בקרואטיה והשתתף בכנס פוליטי Croatian summit בפגישה עם המארח, יו"ר הפרלמנט ה-Sabor הקרואטי, דיברו השניים על שיתוף הפעולה המתחזק משנה לשנה והמוצלח בין שתי המדינות והפרלמנטים. הוכחה לכך הם הביקורים הבילטרליים כמו ביקור שר החוץ הישראלי, איווט ליברמן, בקרואטיה. יו"ר הכנסת בישר שבקרוב יבקר בקרואטיה הנשיא, פרס. מר ריבלין הדגיש שהוא מבקר בקרואטיה גם כיהודי המתעניין בחיי היהודים שם. בפגישותיו עם נשיא קרואטיה מר איוו יוסיפוביץ ועם ראש הממשלה הגב' יאדרנקה קוסור, סיכם מר ריבלין על הרחבת היחסים הבילטרליים בין שתי המדינות.

הודעה לעיתונות- פרשת קלאדובו- שאבאץ, גיוס תורמות

השנה זהו 70 שנה לפרשת "קלאדובו שאבאץ". פרשת "קלאדובו-שאבאץ" הוא סיפור של כ- 1200 מעפילים שיצאו בנובמבר 1939 מווינה לארץ ישראל. באפריל 1941 חזרו ונפלו בידי הנאצים ביוגוסלביה ולא זכו להשלים את המסע. המעפילים הגיעו ליוגוסלביה והמתינו לאונייה שתיקח אותם לארץ ישראל. עשרים חודשי ההמתנה בין שני ישובים היוגוסלביים - הכפר קלאדובו ולאחר מכן העיר שאבאץ - נתנו לקבוצת המעפילים את שמה, ולגורלם המר את הכותרת פרשת "קלאדובו- שאבאץ".

פרשת "קלאדובו- שאבאץ", קשורה בסיפורה של אניית המעפילים "דאריין" (האנייה שנקנתה על מנת להביאם בבטחה לארץ) ולהתלבטות של פרנסי היישוב היהודי בארץ בעניין השימוש הראוי בה - שימוש כאוניית מעפילים או שימוש כאוניית מלחמה בשירות הבריטים במלחמתם בנאצים. ההחלטה הקשה של המנהיגים הייתה בסופו של דבר למכור את האנייה לבריטים במקום להציל את אנשי הקבוצה, ובכך למעשה נגזר גורלם הנורא של המעפילים.

1200 המעפילים טלטלו במשך כשנה וחצי בין שני כפרים קטנים ביוגוסלביה. תחילה שהו בקלאדובו ואח"כ הועברו לשאבאץ. לאורך כל הזמן הזה היו המעפילים בקשר עם הארץ ומנהיגיה, ועשרות פעמים הובטח להם כי יצאו לכיוון ארץ ישראל.

200 בני נוער הצליחו לצאת לארץ במרץ 1941 בדרך היבשה. יתר הקבוצה נרצחו עד אחד נרצחו על ידי הגרמנים. תחילה נרצחו הגברים באוקטובר 1941 בבורות הריגה בזאסביצ'ה ואח"כ, באביב 1942 נרצחו הנשים והילדים במשאיות גז במחנה סיימישטה בבלאגרד

במסגרת 70 שנה לפרשת "קלאדובו-שאבאץ". מארגנת קבוצה של משפחות שרוצה לאסוף מידע ולגייס כסף על מנת להביא פרשה זו לזיכרון ראוי כל המעוניין לתרום או לתת פרטים חומר מאנשים שהיו באותה תקופה מתבקש לפנות ל עופר רוט נייד 054-7586130

לאה יעקובי - פפו
סיפור חיי

אחרי שנים רבות של סיפורים וזיכרונות, אני מעלה על הכתב את סיפור חיי. נולדתי ביוגוסלביה (היום סרביה) בעיר NOVIPAZAR ב-1938. האזור היה אז ברובו מוסלמי. משפחתנו היהודית הייתה משפחה גדולה שכללה אחים, גיסים, דודים, סבתות וסבים. אבי היה יצחק פפו. לאבי היו שמונה אחים ואחיות. כשנה לאחר נישואי אבי ואמי "רנה" לבית בכר, עברו לגור בעיר שכנה RASKA. מצבנו הכלכלי היה טוב ולא חסרנו דבר. אבי פתח חנות גדולה ועסק במסחר ומאד הצליח. כל יתר בני המשפחה המורחבת נותרו ב-NOVI PAZAR כאשר אנחנו ברחנו להרים, אבי שלח להודיע לכל המשפחה שיברחו, ולצערנו אף אחד לא ברח.... בשנת 1941 עם כניסת הצבא הגרמני אולצנו ללכת עם טלאי צהוב ונאלצנו לברוח ולהסתתר כל הזמן. אבי הסתתר ולא פתח את החנות, כי הגרמנים חפשו אחרינו כל הזמן. הסיפור שאני מספרת חלקו זכור לי ורובו מסיפורי הוריי משך השנים. מכאן החלק הלא ברור, איך ברחנו, אולי תמורת תשלום ואולי אנשים טובים שדאגו לאבי. מישהו הגיע אלינו הביתה ובאישון לילה עם שוורים ועגלה הבריחו אותנו (אבא, אמא אחותי הקטנה ואני) לעיר בשם JOSANICKA BANJA ושם הסתירו אותנו בביתו של הכומר. בהגיענו לבית הכומר, מישהו הודיע שהגרמנים בעקבותינו ואז אותו האיש שהביא אותנו, לקח את אבי ושניהם ברחו לתוך היערות. האזור כולו הררי ומיוער. הרים גבוהים KOPAONIC, אנחנו נותרנו בבית הכומר וכשהגיעו הגרמנים ונכנסו לבית הכומר, נשאל הכומר, אם יש כאן גברים יהודים והוא ענה שאין ולמזלנו הגרמנים הלכו. אחרי הבריחה האיש הביא את אבי לכפר בהרים YELAKCE ושיכן אותו אצל אחד התושבים. כעבור שלושה ימים חזר האיש לבית הכומר ולקח את אמא ואותנו אל אותו הכפר.

כאן בכפר חיינו כשישה עד שמונה חדשים ככפריים עם שמות שהוחלפו להורי ולנו וסופקו לנו
ניירות מזויפים. אבא יצחק היה YOVAN, אמא רנה הייתה JOVANKA אני לאה הייתי BUCA ,
אחותי רחל הייתה BEBA
במשך כל זמן שהותנו בכפר, רק בעל הבית SIMO (סימו) ידע את זהותנו. אני לא זוכרת אותו או
את משפחתו, אך לפי סיפורי הורי, הם שמרו עלינו מכל משמר ודאגו לכל מחסורנו באותה תקופה.
כעבור מספר חודשים, למען ביטחוננו, העבירו אותנו להרים, לכפר אחר בשם DRENCE
למשפחה של מילו – בוגישיביץ. אותו האיש אכן ידע מי אנחנו ומה מוצאנו.
הוא החביא אותנו בחצר בית בבקתה (בית) והוא החליט שלא משנה מה יקרה, הוא עלינו ועל אבי
במיוחד שומר. אף אחד מבני ביתו לא ידע במשך כמעט שנה עד שיום אחד אשתו דרשה בתוקף
לדעת והוא סיפר לה. והיא הייתה איתו יד אחד למעננו.
הכפר היה דרנצ'ה. היינו שם כמעט שלוש שנים. אחותי ואני היינו יושבות בבית על המדרגות,
אמא הייתה עוזרת לנשים הכפריות בעבודות השונות ותופרת למען בגדים!!!
ואבא, עם הגברים בשדות או במחבואים. כך חלפו להן השנים ובזכות טוב-ליבם של אנשים ומזל
שלנו נותרנו בחיים. היום, בדיעבד, אני חושבת שאבי בודאי שילם קצת כסף לכל האנשים הללו.
בערך בסוף 1944 הצבא הרוסי שיחרר את יוגוסלביה ואנחנו חזרנו לעיר שלנו רשקה, שמשם
ברחנו לראשונה. כמובן שהעיר והבית היו הרוסים וגם החנות והמחסנים.
אבי התחיל הכל מהתחלה. שיפץ הכל ופתח חנות .
פחות או יותר חזרנו לחיים רגילים.
בשנת 1946 נולד אחינו אשר. מה רבה הייתה השמחה בביתנו. כל השכנים והאנשים בעיר שמחו
איתנו ועזרו לנו. היינו משפחה יהודית יחידה בעיר. לאחר חזרתנו לעיר המשיכו הורי לשמור על
קשר וביקורים עם האנשים משני הכפרים שהצילו אותנו.
אחותי ואני התחלנו ללמוד בבית ספר והיו לנו חברות וחברים. ידענו שאנחנו יהודים, אבל לא היה
לזה ביטוי במיוחד, מלבד החגים שאמא דאגה שיהיה משהו מהמסורת.
בשנת 1949 החליטו הורי לעלות לארץ ישראל.
הפרידה מכל מכרינו והמשפחות שהצילו אותנו הייתה עצובה וכואבת, במיוחד להורינו.
הגענו לארץ ביולי 1949 לבית עולים בגלילות ומשם אבינו וכל עולי יוגוסלביה הקימו את מושב
היוגוסלבים קדרון.
מאז שהגענו ארצה ולאורך כל השנים, הורי היו בקשר חם ואוהב עם שתי המשפחות שהצילו
אותנו. קשרי מכתבים וטלפונים. שנים רבות אבי היה שולח להם חבילות פרי הדר מהארץ וגם כל
מיני דברים שביקשו שלא היו שם.
הורי ביקרו אותם בסרביה מספר פעמים ופעם אחרונה ב-1983.
השנים חלפו והורינו התבגרו וגם האנשים שם המבוגרים הלכו לעולמם.
אז למה עכשיו יצא הכל?
לפני מספר חודשים, מישהי מצאה מודעה בעיתון של התאחדות עולי יוגוסלביה ומאחר והיא
מכירה את הורינו ואתנו, מייד התקשרה והודיעה לנו.
בעיתון היה כתוב: "אנחנו מחפשים חברים בשם משפחת פפו, אבא יצחק, אמא רנה, בת רחל,
בת לאה ובן אשר שנולד אחרי המלחמה. וכל הפרטים עלינו שהם יודעים, והכל היה כל כך נכון
שזה היה מרגש עד דמעות.
מי שכתבה את המודעה היתה נכדתו של האיש שהציל אותנו ושמר עלינו ליד ביתו בכפר
DRENCE דרנצה. היו במודעה מספרי טלפונים שלה, של אביה ושל בתה והם מבקשים
שנתקשר.
כמובן שאחרי שקראנו וקלטנו ובכינו ללא סוף, התקשרנו.
מהעבר השני של הקו ההתרגשות הייתה גדולה.
קשה היה לדבר, כי שפת האם שלנו כבר לא כמו שהייתה ובכל זאת דברנו ובכינו גם אנחנו וגם
הם ואחרי מספר ימים וטלפונים החלטנו, אחותי ואני, שנוסעים!!!
נסענו אל הלא נודע.
לא הכרנו אף לא אחד, היו לנו מספרי טלפון וכתובות של הבת ALEXANDROVAC ושל האבא
בדרנצ'ה.
הגענו אל בית הבת בעיר והיא כבר חיכתה לנו כמו למשיח.
קבלת הפנים והשמחה שלה ושלנו נמהלו בהרבה דמעות, חיבוקים ונשיקות, כאילו מצאנו מישהו
אבוד.

אישה מקסימה שכל הזמן הודיעה לנו : "עכשיו אתם חזרתם הביתה". זה הבית שלכם ואתם נשארים כאן. הקשר שנוצר היה מייד, חם ואוהב , כאילו אנחנו מכרים ותיקים. היא התרגשה כל כך שמייד הודיעה לכולם "הם הגיעו" ומאותו רגע קבלות הפנים לכבודנו, אצל כל בני המשפחה היו משהו מעבר לכל המשוער. ארוחות אצל האחיות וטיול בעיר. באחד הימים כמובן, נסענו לכפר , לאבא שלה (הבן של מצילנו) הוא היום בן 80 וברגע שראה אותנו ליד הגדר, שמחתו לא ידעה גבול. חיבוקים ונשיקות ומייד הורה עלינו באצבע וזיהה אותי בשמי ואת אחותי בשמה. האיש הזה הוא אגדה. איכר עובד אדמה וברשותו הוא שומר את כל המכתבים שאבי שלח אליהם במשך השנים. הוא מייד הוציא את כל המכתבים והתמונות להראות לנו. הוא מעריץ את אבי בצורה עיוורת. בזמן היותנו בכפר, הוא היה בן 13 או 14 שנים. אני הייתי בת ארבע וחצי שנים. אחותי בת שנתיים וחצי. הוא סיפר לנו המון סיפורים על חייהם של הורי בכפר, בזמן המלחמה וכמובן לקח אותנו להראות לנו היכן היה מקום מחבואנו.

הוא סיפר לנו איך אחרי המלחמה כשעזבנו וחזרנו לעיר, אבי היה מגיע אליהם. עד היום מזכיר ומספר לכולם, איך אבי לקח אותנו לבלגרד (עיר הבירה אז) והיה איתו בבית מלון ולקח אותנו למסעדות. זה כנראה היה משהו מאד מאד יוצא דופן עבור בחור כפרי בגיל 18 – 19 בערך. הוא ואשתו אנשים מקסימים, שאירחו אותנו כמו אחים. הרעיפו עלינו מכל טוב ומתנות מעשה ידיהם. אחרי שלושה ימים מרגשים ומקסימים יצאנו בדרכנו אל העיר שבה גדלנו – רשקה. כמובן שהם התלוו אלינו חלק מהדרך וליוו אותנו עד לעיר יושניצקה בניה, ששם התחיל מסע הבריחה והמסתור שלנו. נפרדנו – והפרידה הייתה קשה שוב בחיבוקים ונשיקות.

חלק ראשון. המשך יפורסם בעיתון הבא.

Lea Jacoby- Papo La storia de mi vida

Despues de muchos anios de storias i de rekordos esto eskriviendo la storia de mi vida.

Nasi en Yugoslavia (oy Serbia) en la sivdad NOVIPAZAR en 1938 en rejion ke era la mas parte muslumana. Muestra famiya Judia era una famiya grande kon ermanos, kunyados, tios, nonos i nonas. Mi padre Isaak Papo tenia otcho ermanos i ermanas. Serka de un anio despues de el kazamyento de mi padre i mi madre Rene de famia Behar, se pasaron a bivir en la sivdad RASKA.

Muestra situasion ekonomika era buena i no mos mankava nada. Mi padre avrio una botika grande i empeso a entremeser en komersio i reushito mucho. El resto de la famia kedaron en NOVIPAZAR.

Kuando mos fuyimos a las montanias, mi padre enbio un anunsio a toda la famia ke se fuygan, ma kon nuestro grande regreto ojos no se fuyieron.

En el anio 1941 kon la entrada de la arma Alemana mos ovligaron a ir kon la estreya amaria i tuvimos ke fuyir i eskondermos todo el tiempo. Mi padre kedo eskondido i no avrio la botika porke los Alemanes mos estaban bushkando todo el tiempo.

La storia ke esto kontando, la una parte es lo ke me esto akodrando i lo mas ez lo ke me kontaron mis djenitores durante los anios dospues de la gerra.

De aki enpesa la parte no klara, komo mos fuyimos, puede ser kon un pagamiento o ke buenas personas se preokuparon de mi padre.

Uno vino a muestra kaza de notche kon torros i karosa (araba) i mos fuyimos(mi padre,mi madre, mi ermana la chika i yo) a la sivdad JOSANICKA BANJA. Aya mos eskondieron en la kaza del papaz. Kuando arivimos a la kaza del papaz uno mos anunsio ke los Alemanes estan detras de mozotros. El ombre ke mos trusho a la kaza del papaz tomo a mi padre i se fuyieron a la foresta a un rejion de montanias altas a KOPAONIK.

Mozotros mos kedimos en la kaza del papaz. Kuando arivaron los Alemanes a la kaza del papaz le demandaron si ay ombres judios, el papaz lez disho ke no, i los alemanes se fuyieron. Despues de la fuyida de mi padre, el ombre ke le ayudo lo trusho a un kazal en las montanias YELAKCE. Mi padre kedo en la kaza de un abitante de este kazal. Despues de tres dias torno el ombre a la kaza del papaz, i tomo a mi mama mi ermana la chika i a mi a la kaza ande se topava mi padre. Aya bivimos unos kuantos mezes(8-6) kon nombres trokados, i kon dokumentos falsos. Mi padre Isaak era YOVAN, mi mama Rene era JOVANKA, yo Lea era BUKA i mi ermana Rachel era BEBA.

Por el tiempo ke estuvimos en este kazal solo el patron de la kaza Simo supo el identidad muestra.Yo no me akodro de el ni de su famiya, ma sigun me kontaron mis djenitores el mos quadro, i se preokupo de todo lo ke mos mankava en akel tiempo.

Unos mezes mas tadre , para muestra seguridad, mos yevaron a las montanias a un kazal ke se yamava DRENCE, a la famiya de Milo-Bougishevitch. Este ombre savia de ande eramos i kualo era muestra relijion. Mos eskondimos en una kabana en el kortijo. El se desidio de ke no emporta lo ke afitara el mos quadrara a mosotroz i spesialmente a mi padre.En la kaza no saviyan nada serka de un anio asta ke la mujer insistio a saver i el le disho. Eya kon el en quadraron este sekreto.

En DRENCE estuvimos kaji tres anios.Mi ermana i yo mos asentavamos en las eskaleras, mi mama ayudava a las mujeres en diferentes lavoros i les kuzia vistidos i fostanes!!!! i mi padre se iva con los ombres a los kampos o alas eskondidas.

Ansi pasaron los anios i gracias a estas buenas personas i un poko de mazal kedimos bivivos .

Oy, kuando penso a akeyos tiempos me parese ke i mi padre pago paras a estas personas.

En el kavo de 1944 la armada Rusa libero a Yugoslavia i mozotros tornimos a muestra sivdad RASKA ke de ayi mos aviyamos fuyido en la primera ves.Topimos en la sivdad todo derrokado enkluyente muestra kaza i la botika de mi padre. Mi padre empeso todo de nuevo reparo todo, i avrio la botika de nuevo.

Mas o menos tornimos a la vida normal.

En 1946 nasio nuestro ermano Asher ke mos trusho muncha alegria a muestra kaza.Todos los vizinos estaban alegres kon mozotros i mos ayudaron mucho. Eramoz la unika famia Judia en la sivdad.Mis djenitores continuaron el kontakto l las vijitas kon los ke mos salvaron en los dos kazales. Mi ermana l yo empesimos la eskola, teniamos amigas i amigos. Saviamos ke eramos judios i en las fiestas judias mi mama perkuro ke ayga alguna koza tradisional.

En 1949 mis djenitores desidieron emigrar a Israel.

La separasion de nuestros konosidos i de las famiyas ke mos salvaron estava muy triste, spesiyalmente para mi madre i mi padre ke les izo muncha pena.

Arivimos a Israel en julio de 1949 a kaza de emigrantes en Gelilot i de ayi mi padre kon otros emigrantes de Yugoslavia fondaron la morada de Yugoslavos, Kidron.

Desde ke arivimos a Israel i durante muchos anios, mi padre i madre estavan en kontakto kerensiozo kon las dos famiyas ke mos salvaron. Kontakto por telefon i por letras. Durante muchos anios mi padre les embiyo paketos kon agrumen i kon kozas ke dezeyavan i no tenian aya. Mi madre i mi padre los vijitaron en Serbia unas kuantas vezes, la vez de alkavo en 1983.

Pasaron los anios, mi djenitores i los salvadores de Serbia murieron.

חלק ראשון. המשך יפורסם בעיתון הבא.

משה בן-שחר

לשכת בני ברית מספר 676, לשכת בלגראד, סרביה

לשכת בני ברית 676 הוקמה בשנת 1911 בבלגראד שביוגוסלביה.

לשכה זו תרמה להקמת בית ספר לנערות יהודיות, לאגודת הספורט היהודית, לבית מגורים ליהודים ולבית הכנסת. נתמכו גם פעילויות הומניטריות, נתרמו כספים לאולם הקריאה וסופקו צרכי התעמלות לחברה היהודית. ארגנה גם תערוכה לפעיל ההומניטרי הידוע והצייר היהודי לאון כהן.

שתי מלחמות העולם גרמו להפסקות בפעילות הלשכה. הפגישה הראשונה לאחר מלחמת העולם הראשונה נערכה ב-12/11/1919.

פעילות בני ברית גם נאסרה על פי החוקים של המשטר הפרו נאצי בשנת 1940. פעילות בני ברית בסרביה, חודשה לאחר תקופה של 64 שנים, ב-11/09/2004 והנשיא הראשון שלה, והנוכחי הוא האח בראנקו שנאפ. בשנה שעברה הם חגגו 100 שנה להיווסדם! כותב לי האח בראנקו שנאפ, נשיא הלשכה:

"כיום חברים בלשכה 27 אחים ואחיות. רובם פעילי הקהילה היהודית של בלגראד. גם לשכת בלגראד היא לשכה מעורבת של אחים ואחיות. בין אחי הלשכה גם יו"ר הקהילה היהודית של בלגראד ויו"ר איגוד הקהילות היהודיות של סרביה. הלשכה מתכנסת כל שבועיים או שלושה ואחרי הפגישה הסגורה מתקיימים ערבים חברתיים. הרבה פעמים אנחנו מביאים לערבים החברתיים פלאפל ומזמינים את משפחות האחים והאחיות לסעודה. מאחר ורוב האחים והאחיות מסורתיים, הלשכה פועלת תחת הכללים שנקבעו לפני כ-100 שנה. עשינו מעט תיקונים להתאים אותם להיום, שכן הרבה השתנה מאז בבלגראד ובסרביה. במה אנו עוסקים? בעיקר במסורת, חינוך ותרבות וברוחה. בנושאים אלה יש לנו כמה פרויקטים מתמשכים.

כבר 5 שנים שאנו מקיימים פרויקט ניקוי בתים של ניצולי שואה של הקהילה שלנו. פעם בחודש עוזרות בית מקצועיות מנקות 22 דירות של קשישי הקהילה, ניצולי שואה. את הפרויקט אנו מקיימים מהמקורות שלנו אבל עוזרות לנו גם לשכות מהולנד ומשוויץ, אנו מחלקים את הוצאות בנינו.

בנושאי מסורת ותרבות שם אנו פעילים במספר פרויקטים מתמשכים. כבר 6 שנים אנחנו מארגנים את מסיבת הסיום ליום התרבות היהודי באירופה. מסיבת הסיום מתקיימת, בגדול, בתיאטרון הלאומי בבלגראד. בעיקר מבצעים יצירות של מוסיקאים יהודים ולרוב מוסיקאים יהודים מבלגראד ומסרביה. למזלנו כאן הרבה יהודים מתעסקים במוסיקה באופן מקצועי כך שלא קשה למצוא. הבאנו גם להקת קליזמרים מבראטיסלבה וגם את הלהקה הוותיקה שלנו שמנגנת מוסיקה יהודית ספרדית. הכניסה לאירועים אלה הם חינם!

כבר 4 שנים אנו מארגנים מסיבת חנוכה. יש לנו אירועים כל שמונה ימי החנוכה. כל יום אנו מדליקים נרות חנוכה נרות בחנוכה שגובהה 3 מטר והמוצבת בחצר בית הכנסת, אחר כך יש תוכנית מסורתית הקשורה לחג וכמובן גם סופגניות, אכול לפי יכולתך ובחינם. מי שמעוניין לראות זאת ביוטיוב מוזמן לצפות:

בסרביה בכתובת 2008 – hanuka Beograd 5769
באנגלית בכתובת 2008 – hannukah Belgrade 5769

עד היום הדפסנו שני ספרים, שניהם הוצאה נוספת של ספרים שלא ניתן היה יותר למצוא. הראשון הוא ספר של הרב של בלגראד, הרב יגניאט שלנג (Ignjat Slang) "יהודים בבלגראד" (Jevreji u Beogradu) שיצא לאור בשנת 1926 ונחשב הספר הטוב ביותר להיסטוריה יהודית בבלגראד, והספר השני "לילות ספרד" (Sefaradski nokturno) של ז'אק פינצי (Zak Finci). אנחנו מארגנים לקהילה היהודית הרצאות שונות הקשורות למסורת, וכן הרצאות שונות לחברי הלשכה.

אנחנו גם מתעסקים במחאה פעילה כנגד אנטישמיות. עד כה ביקרנו מספר פעמים אצל נשיא המדינה בנושא האנטישמיות וגם מוחים רשמית בפני השלטונות בנושא זה."

אין ספק שהפעילות של בני ברית לשכת בלגראד, מבורכת ומלאת תוכן. אני מקווה שנוכל לשמור איתם קשרים פוריים.

ביוגוסלביה שלפני מלחמת העולם השנייה פעלו 6 לשכות בני ברית. כיום יש שתי לשכות פעילות בלבד, האחת בבלגראד והשנייה בזאגרב בירת קרואטיה. אשתדל ליצור גם איתם קשר ולסקר את פעילותם. אשמח לקבל כל עזרה ממי מהקוראים שיש לו מידע איך ניתן ליצור קשר עם הלשכה בזאגרב. אנא צלצלו אלי לטל' 054-8035351 או במייל hitahdut@gmail.com

משה בן-שחר

טקס התייחדות לזכר קורבנות יהדות יוגוסלביה

ביום חמישי ה- 5/01/2012, י' בטבת תשע"ב השתתפנו בטקס התייחדות לזכר יהדות יוגוסלביה, קורבנות השואה ובמיוחד קהילות צ'קוביץ, ראשדין וחבל באנאט. הטקס נערך בבית"ס הקהילתי ממ"ד "עציון" בת"א.

צום עשרה בטבת נקרא על שם התאריך שבו, בשנת 588 לפנה"ס החל המצור של נבוכדנצר מלך בבל על ירושלים. מאז שנת 1950 יום זה מצוין כיום הקדיש הכללי לזכר חללי השואה שיום מותם לא נודע.

בית הספר בחר לערוך את טקס התייחדות ביום זה שכן יום קבורתם של רוב קורבנות השואה של יהדות יוגוסלביה אכן אינו ידוע. בטקס השתתפו תלמידי ממ"ד "עציון", צוות בית הספר וכ-15 אורחים יוצאי ארצות יוגוסלביה לשעבר.

הטקס היה מרגש!!

מנהלת בית הספר, הגב' נילי שמואלי, פתחה את הטקס וסיפרה בקצרה על הקשר של בית הספר עם קהילות צ'קוביץ, ראשדין וחבל באנאט. אחר כך נערכה אזכרה ומורה בית הספר אמר יזכור לזכר הנספים בשואה. התוכנית האומנותית כללה מסכת מרגשת. תלמידי בית הספר וצוות בית הספר עמלו

יִישַׁר כַּח לְצוּת בֵּית הַסֵּפֶר וּלְתַלְמִידִים שַׁעֲמֵלוּ
 וּטְרַחוּ וְהִצִּיגוּ כָל כֶּךָ יִפֶּה וּמִשְׁכַּנֵּעַ.
 הַתְּכַבְּדֵתִי בְּהַדְּלַקַּת נְרוֹת לְזַכֵּר שֶׁשֶׁת מִלִּיּוֹנֵי
 הַיְהוּדִים שֶׁנִּרְצַחוּ בְּשׂוֹאָה. הַטֵּקֶס הַסְּתִיִּים
 בְּתַפִּילַת אֶל מֵלֵא רַחֲמִים.
 יוֹזְמָה יִפֶּה זֹ חִיבֵת לְהַמְשִׁיךְ. אֲנוּ, יוֹצְאֵי
 יוֹגוֹסְלָבִיָּה צְרִיכִים לְתַמּוֹךְ וּלְעֻזּוֹר לְבֵית הַסֵּפֶר
 לְקִיִּים עֲצוּרוֹת כְּאֵלָה בְּעֵתִיד וּלְהַדְּקָ אֶת הַקֶּשֶׁר
 אִיתָם.
 אֲנִי מְקוּוֹה שֶׁבִּשְׁנֵים הַבְּאוֹת נִרְאֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר
 אֲוֹרְחִים, יוֹצְאֵי יוֹגוֹסְלָבִיָּה וְדוֹרוֹת הַהַמְשִׁיךְ,
 אֲוֹרְחִים בְּטֵקֶס.

כתב בסרבית: אונטברגר אנטון
 תרגמה: אלכסנדרה שנדורוב

70 שנה לזכר הפשיטות (Racija) בנובי סאד

הַשָּׁנָה צוִּינוּ, בְּטֵקֶס אֲזַכְרָה לְקוֹרְבָנוֹת הַחֲפִים מִפְּשַׁע:
 סִרְבִּים, יְהוּדִים, צוּעֵנִים וּפְטְרִיוֹטִים אַחֲרִים, הַיָּמִים
 הָעֻקְבִים בְּיוֹתֵר מִדָּם בְּהִיסְטוֹרִיָּה שֶׁל נוֹבֵי סָאד,
 בְּפִשִּׁיטָה הַיְדוּעָה לְשִׁמְצָה בְּאֲכֻזְרִיוֹתָהּ וְהֵלָא מִתְקַבֵּל
 עַל הַדַּעַת. הַטֵּקֶס נֶעֱרַךְ ב- 23 בִּינוֹאֵר ב"רְצִיף שֶׁל
 קוֹרְבָנוֹת הַפְּשִׁיטָה", בְּיוֹם הַשָּׁנָה ה-70 לְאִירוּעַ.
 בְּטֵקֶס הָאֲזַכְרָה הַשְּׁתַּתְּפוּ אֶלְפֵי אֲזַרְחִים, קְרוֹבִים
 וְחֻבְרִים. הַטֵּקֶס אֲוֹרְגֵן עַל יְדֵי הַכִּנְסִיָּה הָאוֹרְתוֹדוּקִסִּית
 הַסִּרְבִּית. בְּאֲרֻגוֹן הַטֵּקֶס נַחֲשַׁפְנוּ שׁוֹב לְסַכְסוֹךְ בֵּין
 הַרְשׁוּיֹת הָאֲזַרְחִיּוֹת שֶׁל מַחוּז נוֹבֵי סָאד, מִצַּד אֶחָד,

לְבֵּין הַכִּנְסִיָּה הָאוֹרְתוֹדוּקִסִּית הַסִּרְבִּית מִצַּד הַשֵּׁנִי. כָּל זֶה הַשְּׂאִיר תְּחוּשָׁה מְרָה, שֶׁהַסַּכְסוֹךְ הַלֵּא
 אֲנוּשֵׁי וְהַמְיוֹתֵר נַעֲשֶׂה עַל גַּבִּם שֶׁל הַקוֹרְבָנוֹת הַחֲפִים מִפְּשַׁע.

מִהַקְהִילָה הַיְהוּדִית הַשְּׁתַּתְּפוּ מִקְהַלַת "הַשִּׁירָה", הַרְבֵּה הַרְאִשִׁי יִצְחָק אִסְיַעֵל, אֲשֶׁר הִזְכִּיר
 לְנוֹכַחִים אֶת הָאִירוּעַ הַנּוֹרָאִי וְהַתּוֹצְאוֹת הַנּוֹרָאִיּוֹת שֶׁל הַפְּשִׁיזֵם. אַחֲרָיו הַשְּׁתַּתְּףָּ מִנְהַל מֵרֶכֶז
 "שְׁמַעוֹן וִיזְנַטֵל" מִירוּשָׁלַיִם וְצִיִּיד הַנְּאֻצִים אֶפְרַיִם זֶרֶוּף. מֵרֶ זֶרֶוּף אֲמַר כִּי פְּשַׁעִים, כְּגוֹן פְּשִׁיטוֹת,
 הַיֵּנָן תּוֹצֵר שֶׁל הַגְּזַעְנוֹת וְהָאֲנְטִישְׁמִיּוֹת שֶׁל הַרִיִיךְ הַשְּׁלִישִׁי וּבְנֵי בְרִיתָם. "צַדֵּק וְזִכְרוֹנוֹת הֵם הַדֶּרֶךְ
 לְהַגִּיב עַל הַפְּשַׁעִים כְּאֵלָה, צַדֵּק עֲשׂוּ לְהַרְאוֹת לִיקוּיִים חֲמוּרִים". לְאַחַר מִכֵּן הַפְּטְרִיאֵרְךָ אִירִינִי,
 מִהַכִּנְסִיָּה הָאוֹרְתוֹדוּקִסִּית הַסִּרְבִּית, עֲשֵׂה אֲזַכְרָה, בְּהַשְּׁתַּתְּפוֹת הַמְקַהֵלָה שֶׁל מַחוּז בִּישׁוֹף מִבְּצ'קָה.
 בְּנֵאוֹמוֹ הוּא הִזְכִּיר שָׂאֵלוֹ הָיוּ הַיָּמִים הָאֶפְלִים בְּיוֹתֵר בְּהִיסְטוֹרִיָּה שֶׁל נוֹבֵי סָאד וּבְאֲצִיקָה וּשְׁגָם הַיּוֹם
 זָכַר הַזּוֹעוֹעוֹת וּסְבֵלָם שֶׁל הָאֲזַרְחִים הַחֲפִים מִפְּשַׁע מִצְמַרֵר אֶת עוֹרֵנוֹ וּמְקַפֵּא אֶת דַּמְיוֹנוֹ.
 נְצִיגִי הַפְּדְרָצִיָּה שֶׁל הַקְהִילָה הַיְהוּדִית מִבִּלְגָרַד וּנְוֵבִי סָאד, וְכֵן אֲזַרְחִים רַבִּים, הַנִּיחוּ זְרֵי פְּרָחִים
 וְהַדְּלִיקוּ נְרוֹת לֵיד הָאֲנְדֵרְטָה.

זֶה הָיָה יוֹם בְּלִתִּי נִשְׁכַּח, אֲשֶׁר בְּהַשְּׁתַּתְּפוֹת מִסְפָּר רַב וּמְרִשִּׁים שֶׁל אֲזַרְחִים בְּהַנְצַחָה, הוֹכִיחַ
 בְּמִסַּר בְּרוּר שֶׁאֵת הַרְצִיָּה (Racija) אֲסוּר לְשַׁכּוֹחַ.